

Maak eenheid tussen alfa en bèta

Wat betekent kunst en cultuur voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren? En wat kunnen wij betekenen voor het culturele klimaat in Rotterdam? Over die vragen bogen onderwijs- en culturele instellingen zich op 17 januari jl. in de Rotterdamse Schouwburg tijdens de eerste platformbijeenkomst van het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR). Een verslag van een inspirerende middag. 'Het onderwijs zou zich minder moeten verlaten op de schijnzekerheid van getallen.'

De eerste platformbijeenkomst van KCR - dat scholen en culturele instellingen gaat adviseren bij de ontwikkeling van kunstonderwijs en onderzoek gaat doen naar de effecten ervan - had als thema 'Cultuur en Onderwijs Rotterdam'. Zo'n 170 professionals van culturele instellingen en scholen (primair, voortgezet en middelbaar beroeps onderwijs) en vakopleidingen in Rotterdam deelden kennis en inspiratie via interactieve deelprogramma's.

'Het moet niet saai zijn'

Hoewel er een hoop goeds gebeurt op het gebied van kunst en cultuur in de stad is er ruimte voor verbetering, sprak Roel Twijnstra (Theatergroep Siberia) namens een aantal theatergroepen tijdens het deelprogramma voor culturele instellingen 'Rotterdam, laat je horen'. "Wat goed is, kan beter", zei Twijnstra. Een aantal afgevaardigden verhaalde over succesvolle projecten. Els van der Jagt (O.T. Theater) vertelde over 'de cultuurcoach' bij basisschool Mullerpier, Alia Azzouzi (Kosmopolis) over mbo-projecten vanuit cultdock en Ariette Kasbergen (namens 'de muziekcoalitie') over het project 'Elke Rotterdamse school zingt en speelt'. Twee leerlingen (met elf jaar ervaring in het Cultuurtraject) gaven het personeel van culturele instellingen tips voor bij het samenstellen van lespakketten. 'Het moet vooral niet saai zijn', was hun boodschap.

Filosofie en leeropbrengst

Bij docente filosofie Marja van Rossum wisselden deelnemers (personeel van scholen) na een korte inleiding over filosofie van gedachten over de vraag wat kunst en filosofie kunnen betekenen voor het onderwijs. Eén van de conclusies was dat 'kunst en filosofie bij leerlingen én bij docenten een onderzoekende attitude kunnen bewerkstelligen'.

Een positief resultaat. Maar het staat helaas vaak haaks op de reguliere onderwijspraktijk, aldus een van de deelnemers. In het onderwijs redeneert men over 'leeropbrengsten': wat leert iemand van het filosoferen? En, hoe meet je dat?

Open of gesloten vragen

Beeldend kunstenaar Wolf Brinkman die een workshop 'taal, rekenen en creativiteit' verzorgde, herkent dat fenomeen. Twee dagdelen in de week werkt Brinkman met basisschoolkinderen in een kunstatelier. In dit atelier gaan de kinderen zelf op onderzoek uit, stellen ze open vragen en zijn foute antwoorden niet mogelijk. Brinkman: "Mijn lesmethode bestaat voor 95 procent uit open vragen. De reguliere methoden bestaan voor 95 procent uit gesloten vragen." Zijn aanpak heeft een gunstige invloed op de taal- en rekenprestaties van de kinderen, zo blijkt. Probleem is echter dat zijn methode niet schoolbreed gedragen wordt. "Als het kind tijdens de rekenles een open vraag stelt, geeft de groepsleerkracht een negatieve respons, want 95 procent van de reguliere methoden bestaan uit gesloten vragen."

Perverse schijnzekerheid

Het schoolsysteem is gericht op meetbare resultaten (met de cito-testen als belangrijkste voorbeeld), stelde Vincent Icke, hoogleraar theoretische sterrenkunde aan de Universiteit Leiden, in zijn lezing getiteld 'natuur versus cultuur'. "Leerkrachten worden gedruild in resultaatgericht denken", aldus Icke. "Het Cito-systeem is de grootste vijand van de vernieuwing, omdat daarmee sturing wordt gegeven in abstracties. Naar mijn mening een vorm van perversie. Scholen zouden zich minder moeten verlaten op de schijnzekerheid van getallen." Ouders vinden de schijnzekerheid van de getallen echter al de 'gewoonste zaak van de wereld', merkte Barend van Heusden, hoogleraar cultuur en cognitie aan de Rijksuniversiteit Groningen, op. "Het vertrouwen in leerkrachten is weg. Een oordeel zonder cijfers is niets meer waard."

Alfa of bèta

Anne Marie Backes, manager KCR, daagde Icke uit na te denken over de vraag hoe kunst- en cultuureducatie in dit onderwijssysteem past. "Wat brengt kunst & cultuur de bèta-mens? En wat heeft wetenschap & techniek de alfa-mens te bieden? Het alfa- en bètadenken mondde naar het idee van Icke ten onrechte uit in de profielen: natuur & techniek en cultuur & maatschappij. Verongelijkt: "Alsof die twee gescheiden zijn." Maar: "Hoe vliegt een vogel? Hoe plakt een gekko zich aan het raam vast? Hoe deelt een cel zich tot een worm?" Die vragen zijn niet 'alfa' of 'bèta', aldus Icke. Het zijn onderwerpen die te maken hebben met leven en dood. Met kunst én wetenschap. Hoe ontstaat nieuw leven? Waarom is een kind een jongen of een meisje?" Cultuur ontstaat als de mens voorbij gaat aan zijn eigen natuur: kleding, lippenstift, buskruit, aspirine, voorlichting. "De mens is niets zonder cultuur. Dan waren we allang opgegeten door de sabeltandtijger of een ander vreselijk roofdier."

Cultureel zelfbewustzijn

Eerder die middag gaf Van Heusden, tevens projectleider van het langlopende onderzoek naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs (Cultuur in de Spiegel), 'college' over de fundamentele rol die cultuur en cultuuronderwijs in de samenleving innemen. "Cultuur is iets wat we doen, dag-in-dag-uit, ons leven lang." Cultuuronderwijs helpt kinderen 'cultureel zelfbewustzijn' te ontwikkelen. Het zorgt ervoor dat kinderen op zichzelf en op de cultuur kunnen reflecteren. Samen met een aantal opleidingen dacht Van Heusden na over een manier om de slag naar de onderwijspraktijk te maken vanuit het theoretische kader dat ontwikkeld is 'Cultuur in de Spiegel'.

Maak eenheid

Daar haakte Vincent Icke op in tijdens zijn lezing. Hoe geef je het door? Hoe zorg je ervoor dat de informatie uit het hoofd van de leerkracht in het hoofd

van de leerling terecht komt? Via verhalen, beelden, raadsels, stelde de hoogleraar. En vooral ook door het kinderen zelf te laten ontdekken. Icke: "Als je kind op school uit het klimrek valt, kan je boos worden op de school, maar je kunt ook denken: gelukkig lagen er geen blokken beton onder." Vallen is belangrijk, want leren gaat van au, experimenteren, balanceren op het randje van het onbekende. "Dat is waar het onderwijs kan leren van kunstenaars en wetenschappers. Immers: bij hen is falen de norm: zij reiken uit naar het nog onbekende."

Icke pleit ervoor de verdeling tussen zogenaamde alfa- en bètavakken op te heffen. Het zijn allemaal takken van dezelfde cultuur, betoogde de hoogleraar. "Maak eenheid in plaats van onderscheid. Dus niet zeggen dat aspirine scheikunde is, want dan ga je voorbij aan de zorg die het mensen geeft."

Onmisbare schakel

"Kunstonderwijs gaat niet om kunstjes leren", verwoordde Ocker van Munster, directeur van SKVR kort voordat KCR officieel geopend werd. "Het gaat erom dat kinderen dankzij kunstonderwijs over de hele linie betere prestaties leveren." Na zijn woorden dansten kinderen van de Nieuwe Park Rozenburgschool met de laatste puzzelstukken richting de 'cultuurpuzzel' die in de hal van de Rotterdamse Schouwburg was neergelegd. Een leerlinge overhandigt haar puzzelstuk aan wethouder Antoinette Laan, onderwijl blij zingend: "Mijn grote droom begon op deze plek. Het podium is voor mij te gek."

KCR verzamelt kennis, stimuleert onderzoek en adviseert vanuit de ontwikkeling van scholen. Een onmisbare schakel in Rotterdam die cultuurwethouder Laan daarom een warm hart toedraagt: "Zonder kunst en cultuur zijn we niets", sprak ze. "Laten we het met z'n allen vasthouden en faciliteren om toekomstige generaties een mooie toekomst te geven."

► *Wilt u meer informatie over KCR?*

Neem dan contact op met het KCR team: info@kc-r.nl, 010 271 83 98.

Of ga voor meer informatie naar www.kc-r.nl.